

1. Regering/meerderheid

31 mei 2016

Mondelinge vraag van mevrouw Karolien Grosemans aan de minister van Defensie, belast met Ambtenarenzaken, over "de vervanging van de F-16-gevechtsvliegtuigen" (nr. 11938)

Karolien Grosemans (N-VA): Mijnheer de minister, onze F-16's zullen meer dan veertig jaar dienst op de teller hebben als ze na 2023 zoals gepland uit de omloop genomen worden. Wij hebben hier de oudste F-16's die nog rondvliegen, het type A, de eenzitter, en het type B, de tweezitter. Ze werden in de loop van hun leven aangepast aan de nieuwe standaard en kregen een midlife update eind jaren 90. Men kan zich natuurlijk de vraag stellen of een verdere verlenging van de levensduur van onze toestellen mogelijk en haalbaar is en of zoiets steek houdt op economisch of operationeel vlak. In deze context heb ik enkele vragen.

Mijnheer de minister, zijn er NAVO-landen die een programma hebben om de levensduur te verlengen van dergelijke oude type A en B F-16-toestellen, dus van meer dan dertig jaar oud? Indien ja, welke en voor hoe lang.

Ten tweede, zal de Amerikaanse luchtmacht nog dergelijke F-16's A en B inzetten in de toekomst?

Ten derde, bestaan er studies van de constructeur die een omschrijving geven van de veranderingen die zouden nodig zijn om de levensduur van onze F-16's en de subsystemen – dus de radar, de elektronische afweer, de computers en dergelijke – te verlengen? Indien dat het geval is, wat zou een dergelijk programma dan betekenen in termen van toegevoegde levensduur, investeringskost en de totale kost over veertig jaar om zo'n capaciteit in stand te houden?

Ten vierde, zijn er andere overwegingen te maken op het vlak van samenwerking in Europa, trainingsmogelijkheden, overlevingskansen in toekomstige scenario's en dergelijke?

Ten vijfde, wat is de visie van onze eigen luchtmacht inzake een eventuele verlenging van de levensduur van onze F-16's? Zouden zij iets dergelijks aanbevelen indien het mogelijk is en waarom?

Ten slotte, indien een dergelijke piste overwogen zou worden, betekent dit dan de stopzetting van het actuele vervangingsproject en een herziening van het regeerakkoord hierover?

Minister Steven Vandeput: Mevrouw Grosemans, wat betreft uw vragen met betrekking tot

de verlenging van de levensduur van de F-16's, de European Participating Air Forces van Noorwegen, Denemarken, België en Portugal vormen samen met de US Air Force het F-16 Multinational Fighter Program. Binnen dat MNFP wordt de postproductie-ondersteuning gemeenschappelijk georganiseerd om aldus de operationele en technische logistieke relevantie en de vliegveiligheid te garanderen.

Actueel bestaan er geen studies van de constructeur om de levensduur van dit type F-16 te verlengen voor beide 8 000 vliegreuren, noch studies om de operationele relevantie van de subsystemen te verzekeren voorbij het midden van het volgende decennium.

Het MNFP besliste trouwens in 2012 om verdere upgrades van de F-16 AM/BM, dus deze die wij hebben, vlot te realiseren binnen het United States Air Force F-16 System Program Office, SPO, wat maakt dat de constructeur minder bij dit proces wordt betrokken.

Binnen het MNFP werd een laatste reeks upgrades opgestart die onze luchtmacht zou moeten toelaten om de F-16 nog tot het einde van het volgende decennium te gebruiken.

Nu het duidelijk wordt dat het MNFP niet in zijn huidige vorm zal blijven bestaan zullen modificatieprogramma's die nog verder gaan, dus voorbij 2030, dan deze die onlangs nog binnen het MNFP werden opgestart, door de individuele luchtmachten moeten worden gedragen.

Zowel op budgettair vlak als op het vlak van knowhow en testfaciliteiten zou dit van de betrokken luchtmachten serieuze bijkomende inspanningen vergen. Bovendien zal een enorme stock aan wisselstukken moeten worden aangelegd.

Gezien de logistieke, de technische en de operationele beperkingen van de levensduurverlenging van de F-16 AM/BM zal deze een aanzienlijke investering vereisen die vanuit economisch en operationeel standpunt niet rendabel te achten is ten opzichte van een vervanging van de capaciteit.

Een dergelijke verlenging zou bovendien slechts enkele jaren uitstel brengen, waarna de vervanging van de vliegtuigen binnen afzienbare tijd toch weer ter discussie zou liggen. Dus voor mij, in uitvoering van wat is afgesproken, blijft het regeerakkoord onverkort van toepassing.

Karolien Grosemans (N-VA): Dank u mijnheer de minister. Ik heb deze vraag gesteld omdat ik regelmatig deelneem aan debatten over de vervanging van de F-16. Telkens opnieuw wordt daar beweerd dat wij de levensduur van onze F-16's weldegelijk kunnen verlengen, wat dus niet het geval is.

Ik krijg niet alleen telkens tegenwind in debatten, ik krijg ook heel veel mails, ik zou ze bijna kettingbrieven willen noemen, waarin ook telkens wordt aangehaald dat wij de levensduur van onze F-16's kunnen verlengen.

In die kettingsbrieven bestaan zelfs complottheorieën. **Er zijn beweringen over geheime rapporten van Defensie. Defensie zou rapporten verbergen omdat het absoluut wil vermijden dat de wereld op de hoogte is dat de levensduur van de F-16's wel kunnen worden verlengd.**

Ik ben enorm blij met dit heel duidelijke antwoord dat de F-16's van blok A en blok B niet kunnen worden verlengd. Een update is niet mogelijk, want het is niet rendabel en het zou maar een uitstel van enkele jaren zijn. Ik hoop dat die spookverhalen nu eindelijk kunnen stoppen, zowel in debatten als in mijn mailbox.

<http://www.karolien-grosemans.be/mondellingevraaginzakedevervangingsvandeF16gevechtsvliegtuigen>

19 april 2017

Mondelinge vraag van mevrouw Karolien Grosemans aan minister van Defensie, belast met Ambtenarenzaken, over "de vervanging van de F-16-jachtvliegtuigen" (nr. 17007)

Vandeput: *De buitengebruikstelling van de F-16 zal worden gespreid over de periode 2023-2028, naarmate de vliegtuigen het einde van hun levensduur bereiken. De levering van de nieuwe toestellen is gewenst tussen 2023 en 2030, maar de gedetailleerde kalender zal worden vastgelegd in het af te sluiten intergouvernamenteel akkoord.*

Vorige week was er ook weer nieuws over een levensduurverlenging van de F-16. Ook daarover zullen uiteraard een heel pak vragen komen. Ik vond dat ook wel interessant om te lezen. Ik kom daar echter opnieuw bij de antwoorden die ik met betrekking tot de levensduurverlenging van de F-16 al eerder heb gegeven. De types waarvoor wordt aangegeven dat de States ze effectief langer zullen aanwenden of langer zullen blijven ondersteunen, zijn de types van Block 50 en 50+; dat zijn niet de types die door België worden gebruikt, want die zijn van type A/B, die dateren van de jaren 70 en 80. De aankondiging die door Lockheed is gedaan over de levensduurverlenging van de F-16 is dus

<http://www.karolien-grosemans.be/mondellingevraaginzakedevervangingsvandeF16jachtvliegtuigen>-0jammer genoeg niet toepasselijk op onze eigen vloot.

11 Interpellatie van de heer Dirk Van der Maelen tot de minister van Defensie, belast met Ambtenarenzaken over "de levensduurverlenging van onze F-16's" (nr. 158) 29/06/2016

Dirk Van der Maelen (sp.a): Mijnheer de minister, ik wil eens terugkomen op een vraag die onze voorzitter, collega Grosemans, een paar weken geleden heeft gesteld. Het ging om wat men in het parlementair jargon een getelefoneerde vraag noemt, duidelijk afgesproken tussen het Parlementslid en de minister. Om het in de termen van vandaag te houden, zou ik zeggen dat het een hele mooie voorzet was van de voorzitter, die

goed werd ingekocht door de minister, waarna er applaus volgde op alle banken en men overging tot de orde van de dag. Helaas vind ik het nodig om op de vraag terug te komen, omdat ik meen dat we hier in het randgebied zitten van wat in de relatie tussen een minister en het Parlement oorbaar is. Ik zal het verduidelijken. Er waren meer vragen, maar ik beperk mij tot een concrete vraag van collega Grosemans. Ik citeer: Bestaan er studies van de constructeur die een omschrijving geven van de veranderingen die zouden nodig zijn om onze F-16 s en hun subsystemen te verlengen?. Ik citeer ook uit het antwoord van de minister: Actueel bestaan er geen studies van de constructeur om de levensduur van dit type F-16 te verlengen voorbij de vliegreuren noch studies om de operationele relevantie van de subsystemen te verzekeren voorbij het midden van het volgende decennium. De repliek van collega Grosemans liet aan duidelijkheid niets te wensen over: Ik ben enorm blij met dit heel duidelijke antwoord dat de F-16 s van blok A en blok B niet kunnen worden verlengd. Ik lees een zinnetje verder: Ik hoop dat die spookverhalen nu eindelijk kunnen stoppen, zowel in debatten als in mijn mailbox. Niemand heeft daarop gereageerd Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen): Iedereen blij Dirk Van der Maelen (sp.a): Iedereen blij. Bijna iedereen blij. Ik was alleszins verwonderd over uw antwoord, mijnheer de minister. Ik zal u zeggen waarom. Het volstaat om naar de site van Lockheed Martin te surfen. Daar staat dat in 2012 Lockheed Martin was awarded a contract valued up to 1.85 billion dollar by the US Government to initiate the upgrade of 145 Block 20 F-16 A/B aircraft for the Republic of China. Er staat de Republic of China, maar dat moet Taiwan zijn. Er is dus wel degelijk een studie door Lockheed Martin uitgevoerd. Dat is zelfs bevestigd in gespecialiseerde bladen. In een tekst van 20 april 2015 lees ik opnieuw last August dat was augustus 2014 the F-16V upgrade initiative for the Taiwanese aircraft passed its critical design review, paving the way for the upgrade installation across the country s F-16 A/B fleet. Het is heel duidelijk, collega s. Lockheed Martin heeft de mogelijkheid van de verlenging van F-16 s, blok A en B, dat zijn de typevliegtuigen die wij hebben, onderzocht. De conclusie is duidelijk: de verlenging is mogelijk. Zelfs een verlenging tot vliegreuren is mogelijk. Blijft u bij uw bewering, mijnheer de minister, en blijft u bij uw blijde conclusie, mevrouw Grosemans, dat er, naast de optie van de vervanging van de bestaande F-16 s, geen sprake kan zijn van de optie van de levensduurverlenging van de huidige F-16 s?

Minister Steven Vandeput: Mijnheer Van der Maelen, ik bewonder u enorm. Als uw loopbaan in het Parlement ooit afloopt, moet u er misschien aan denken om iets te gaan schrijven, want uw conspiracy theories strekken u echt tot eer. Ik verwijs naar het antwoord op de schriftelijke vraag nr. 165 van 4 maart 2015 van mevrouw Grosemans, de schriftelijke vraag nr. 308 van 26 juni 2015 van de heer Pirlot, de mondelinge vraag nr van 27 mei 2016 van mevrouw Grosemans en de toelichtingen van het AcaP-team, waarop u bij mijn weten niet aanwezig was, op 21 januari 2015 en 24 februari. **Ik kan bevestigen dat er volgens ons vandaag geen studies worden uitgevoerd in opdracht van de Europese F-16-partners om de structurele levensduur van de Europese configuratie van de F-16 AN/BN te verlengen tot na de vooropgestelde design life van uur en dat de defensiestaf geen weet heeft van studies van**

Lockheed Martin die aanleiding kunnen geven tot een wijziging van de design life. Ik bevestig dus wat ik vroeger heb gezegd in de juiste bewoordingen. De enige lopende studies betreffen modernere versies van de F-16 en zijn dus niet zomaar transponeerbaar op onze vloot. De Taiwanese vloot is gebouwd volgens een vergelijkbare configuratie als de Europese F-16 AN/BN en heeft een gemiddelde ouderdom van ongeveer 18 jaar. Dat is dus bijna een derde van de leeftijd van onze vloot, namelijk 40 à 45 jaar. Zij is daarmee dus veel jonger dan de Belgische vloot. De upgrade van de Taiwanese F-16 behelst de modernisering van de operationele capaciteiten van het vliegtuig en een aantal werken om de structurele levensduur en de luchtwaardigheid van het vliegtuig te vrijwaren tot de vooropgestelde design life van uur. De operationele verbeteringen behelzen onder meer een aantal capaciteiten die reeds aanwezig zijn in de Europese vliegtuigen. Een dergelijke upgrade is vergelijkbaar met de aanpassingen die de MNFP-landen sinds de midlife update van F-16 reeds meerdere malen hebben doorgevoerd om de luchtwaardigheid van het vliegtuig te vrijwaren en het vliegtuig operationeel relevant te houden in het evolutieve operatietoneel, tot het verstrijken van de design life. De voorzitter: Voor u zit nog steeds een blijde voorzitter, mijnheer Van der Maelen. Ik geef u met veel plezier het woord

Dirk Van der Maelen (sp.a): Het doet mij zelfs persoonlijk genoeg dat u zich blij voelt, mevrouw de voorzitter. Ik zal in drie punten antwoorden. Ten eerste, ik zal het verslag nog eens nalezen, maar ik denk dat ik het goed gehoord heb. U hebt uzelf gecorrigeerd, mijnheer de minister. U hebt nu gezegd dat er geen Europese vraag is naar een verlengingsstudie Minister Steven Vandeput: Ja Dirk Van der Maelen (sp.a): Mijnheer de minister, ik verwijs u naar de tekst van uw antwoord Minister Steven Vandeput: Zoek tegenspraak, mijnheer Van der Maelen, zo veel u wilt. Schrijf er boek over Dirk Van der Maelen (sp.a): Het spijt mij, mijnheer de minister, maar in uw antwoord werd niet gesproken van een Europese vraag. Er wordt heel simpel gezegd: Lockheed heeft geen studies over de verlenging Minister Steven Vandeput: Dat is niet waar, dat is niet wat er staat. Lees wat er staat Dirk Van der Maelen (sp.a): Actueel bestaan er geen studies van de constructeur om de levensduur van dit type F-16 te verlengen" Minister Steven Vandeput: Van dit type F-16 te verlengen, waar zit de tegenspraak? Zeg het mij Dirk Van der Maelen (sp.a): **U wekt de indruk, mijnheer de minister, dat er geen studies bestaan.**

Minister Steven Vandeput: Van dit type F-16? Neen

Dirk Van der Maelen (sp.a): Ten tweede, mijnheer de minister, ik geef u de raad om opnieuw uw adviseurs bij u te vragen, want het is om te beginnen juist dat de Taiwanese F-16 s jonger zijn, maar de carrosserie, dus het frame, de binnenstructuur, de vleugels enzovoort, is identiek aan die van onze F-16 s. De studie die door Lockheed Martin is uitgevoerd, is juist gericht op de carrosserie en dus op het frame, de binnenstructuur en de vleugels. Door de studie werd bewezen dat de levensduur van de vliegtuigen, zelfs als zijn ze iets ouder, met die carrosserie, dus het frame, de binnenstructuur en de vleugels, wel verlengd kan worden. Hun levensduur kan wel verlengd worden maar u wil

de indruk geven, mijnheer de minister, dat er maar één optie is, namelijk de vervanging van de F-16

Minister Steven Vandeput: Dat is de keuze die de regering gemaakt heeft, mijnheer Van der Maelen

Dirk Van der Maelen (sp.a): Dat is mijn derde punt. Het is nu duidelijk dat de minister ons op het verkeerde been heeft proberen te zetten door te zeggen dat er geen mogelijkheid is om de levensduur van de F-16 te verlengen en dat alleen de optie van de regering overblijft. Mijnheer de minister, ik ben verwonderd maar helaas zit ik hier al lang genoeg om te weten dat rechtse partijen om de haverklap aankomen met voorstellen om overheidsuitgaven te saneren, om er in te hakken. Mijnheer de minister, deze oplossing, de verlenging van de levensduur van de F-16, is vele malen goedkoper dan de optie die nu door deze regering wordt gekozen. Volgens de informatie van door mij geraadpleegde specialisten die bestaan ook hoor is het eerste grote verschil dat de aankoop van de nieuwe vliegtuigen in uw decemberplan geschat wordt op 3.6 miljard dat is grof onderschat, dat gaat nooit lukken terwijl een update van 54 F-16 s plus zes reserves 1.2 miljard zou kosten. Dat kost dus een derde van de optie die de regering kiest. Een ander punt is de exploitatie of het gebruik van de vliegtuigen. Door kolonel Van Pee wordt dit geschat als ik nog eens in uw foute rekenkunde blijf op 15 miljard min 3.6 of 11.4 miljard. Welnu, iedereen is het erover eens dat het veel goedkoper is om te blijven vliegen met F-16 s om de simpele reden dat de wisselstukken en het onderhoud van de vliegtuigen goedkoper zijn. Alle infrastructuur om die vliegtuigen in de lucht te houden, onder meer ook de opleiding van het personeel, is beschikbaar. Als u gaat naar de F-35 of een ander nieuw type vliegtuig, dan zijn daar ongelooflijk hoge kosten aan verbonden. Tenslotte, ik kom nu tot het laatste argument. Onze F-16 s hebben nu gemiddeld vliegreuren, het ene toestel wat meer, het andere wat minder. Een verlenging is mogelijk tot vliegreuren, zo bewijst een studie van Lockheed. Om een veiligheidsmarge in te bouwen, zouden we kunnen zeggen dat een gemiddelde van uren genoeg is. Er resten dus gemiddeld uren per toestel. Als u weet dat een F-16 gemiddeld 220 uren per jaar vliegt, dan kunnen wij daar voor de oudste vliegtuigen, die, als ik het mij goed herinner, in 2023 uit gebruik zouden worden genomen, gemakkelijk 18 jaar bij doen. Samengevat, die optie is veel goedkoper en laat ons toe om tot te blijven vliegen. Alle experts zijn het erover eens dat er tegen 2040 andere platformen beschikbaar zullen zijn, bijvoorbeeld onbemande vliegtuigen, of dat er andere en nieuwe technieken zijn, bijvoorbeeld lasers die ervoor zorgen dat er geen bemande gevechtsvliegtuigen meer nodig zijn. Deze regering gooit, met het aankopen van nieuwe vliegtuigen ter vervanging van de F-16 s, geld over de balk, terwijl er een veel goedkopere oplossing beschikbaar is die ons evenzeer veiligheid garandeert, namelijk de verlenging van de levensduur van de huidige F-16 s.

Ik stel vast dat deze meerderheid blijkbaar van oordeel is dat ons land rijk genoeg is om het allerduurste vliegtuig te kopen, het vliegtuig dat bovendien het allerduurst in onderhoud is. Daardoor wordt er een koekoeksei gelegd in het nest van Defensie.

waardoor er voor andere uitdagingen waar wij voor staan, geen geld meer is, tenzij er opnieuw naar zeer zware en pijnlijke besparingen gegrepen wordt.

De voorzitter: Mijnheer Buysrogge, u vraagt het woord? Peter Buysrogge (N-VA): Mevrouw de voorzitter, normaal gezien had ik niet gepland om het woord te vragen, maar de insinuaties die hier zomaar de wereld worden ingestuurd De voorzitter: Normaal gezien mag dat ook niet, mijnheer Buysrogge. Ik begrijp dat u zich opwindt, want ik heb mij zelf ook enorm zitten opwinden. Het is echter niet de bedoeling om hier een debat te voeren. ( ) Dirk Van der Maelen (sp.a): ( ) Peter Buysrogge (N-VA): Mevrouw de voorzitter, ik dank u om mij de kans te geven om het woord te nemen. Mijnheer Van der Maelen, aangezien u een motie indient, biedt mij dat de mogelijkheid om een motie namens de meerderheid aan te kondigen. U insinueerde daarnet dat er in een vorige vraagstelling een een-tweetje werd opgezet en dat dit heeft geleid tot een goal die vorige maand werd gemaakt. Door uw strategie die wij dan eventueel zouden moeten volgen, zouden we de strategie die de regering heeft uitgestippeld volledig moeten omgooien. Door die strategie te volgen, en we blijven in de beeldspraak, zullen we alleszins geen EK winnen. Mijnheer de minister, ik ben tevreden met uw antwoord, met de engagementen die de regering heeft genomen en met de bevestiging van deze engagementen en van uw eerdere verklaringen. Mijnheer Van der Maelen, als u het hebt over rechtse partijen die van alles ondernemen, want rechts is gelijk aan slecht, moet ik u toch meegeven dat er in het verleden heel wat linkse partijen zijn geweest waarvan wij in het kader van aankoopprocedures bij Defensie zeker geen lessen te leren hebben. Stop alstublieft met uw insinuaties dat wij onder één hoedje spelen met Lockheed Martin, met de F-35. U weet blijkbaar al dat het die wordt. Chapeau. Uw adviseurs zullen u zeker hebben gemeld dat het zeker de F-35 wordt. Ik denk dat dit nog niet is beslist, maar u weet blijkbaar meer. Stop alstublieft met uw insinuaties. Moties Motions De voorzitter: Tot besluit van deze bespreking werden volgende moties ingediend. En conclusion de cette discussion les motions suivantes ont été déposées. Een motie van aanbeveling werd ingediend door de heer Dirk Van der Maelen en luidt als volgt: De Kamer, gehoord de interpellatie van de heer Dirk Van der Maelen en het antwoord van de minister van Defensie, belast met Ambtenarenzaken, - vraagt om alle bestaande (binnen- en/of buitenlandse) studies over de verlenging van de F-16 type A/B te overhandigen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers; - dringt erop aan om de levensduurverlenging van de huidige F-16's als een ernstige piste te onderzoeken en hier minstens evenveel aandacht aan te besteden als aan de vervanging door één van de vijf kandidaatopvolgers."

<https://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=/inqo&language=nl&cfm=/site/wwwcfm/inqo/inqoXml.cfm?db=INQO&legislat=54&dossierID=I5400158>

7 FEBRUARI 2018, commissie Landsverdediging

Dirk Van der Maelen (sp.a): Mijnheer de minister, de collega's hebben het gehad over wat ik noem de duurste optie die er bestaat, met name de huidige F-16 vervangen door het allerduurste vliegtuig ter wereld, de F-35, of door twee andere mogelijke gevechtsvliegtuigen.

Zelf zou ik eens willen terugkomen op een piste die door de sp.a eerder is gelanceerd, een piste die veel goedkoper is. Op 29 juni 2016 heb ik u in de commissie de vraag gesteld of er geen studies werden uitgevoerd in opdracht van de Europese partners met F-16's om de structurele levensduur van deze Europese F-16's te verlengen tot na de vooropgestelde levensduur van 8 000 uur. Ik had die vraag eigenlijk gesteld in de slijpstream van een vraag van collega Grosemans die u eerst een schriftelijke vraag had gesteld en nadien een mondelinge. U hebt daarop geantwoord dat de luchtwaardigheid van de Belgische F-16's na 8 000 uur niet gecertificeerd is.

Er is zowat anderhalf jaar verlopen tussen die vraag en deze dag. Daarom vraag ik u of het dossier inzake de verlenging van die levensduur intussen niet geëvolueerd is. Ik vraag u ook of er geen onderzoek en studiewerk is geweest van Lockheed Martin om na te gaan of de versie Block 15 die wij in België hebben na die 8 000 uur nog kan worden gebruikt.

Ik heb hierover twee vragen.

Ten eerste, werd vanuit de staf van Defensie ooit de vraag gesteld aan Lockheed Martin om te analyseren of de levensduur van ons type F-16 verlengd kon worden na de voorziene 8 000 uur?

Ten tweede, heeft de staf van Defensie ooit een voorstel geformuleerd om op basis van de effectief uitgevoerde vluchten van onze F-16's, hun gebruikprofiel en hun slijtagefactor na te gaan en te bekijken of ze niet langer kunnen worden gebruikt dan deze 8 000 uur?

Steven Vandeput, ministre:

Mijnheer Van der Maelen, ik heb al meermaals geantwoord op vragen over de verlenging van de levensduur van de actuele F-16. Jammer, maar ik kan u slechts hetzelfde antwoord blijven geven. In het kader van de levensduurbewaking van de Belgische F-16, Block 15, volgt de Defensiestaf in samenwerking met Lockheed Martin en onder het management van de Amerikaanse luchtmacht de structurele veroudering van dag tot dag op. Er werden en worden nog steeds analyses uitgevoerd om na te gaan welke structurele onderhoudsprogramma's, inspecties en eventuele herstellingen dienen te worden uitgevoerd om de gecertificeerde levensduur van 8 000 vliegen te bereiken.

De structurele levensduur van een vliegtuig kan altijd worden verlengd, als men daarvoor maar in genoeg middelen voorziet. De vraag die men zich moet stellen is of onze F-16 dan nog op operationeel vlak relevant en inzetbaar zal blijven. We spreken tenslotte over technologie van begin de zeventiger jaren. Zoals reeds meermaals vermeld in mijn antwoord op eerdere vragen over hetzelfde onderwerp, is het duidelijk dat het laatste niet het geval is en dat ik de beslissing van de regering van maart laatstleden uitvoer.

Dirk Van der Maelen (sp.a): Mijnheer de minister, tot mijn spijt zegt u dat er geen analyse werd gevraagd aan Lockheed aangaande de verlenging van de levensduur. Ik betreur dit. Dit zou een extra optie zijn geweest die onze luchtgevechtcapaciteit voor nog verschillende jaren waarborgde. Daarenboven zouden wij die luchtgevechtcapaciteit hebben verworven aan een budgettaire veel lagere prijs, iets wat toch niet onbelangrijk kan worden genoemd in deze tijden van budgettaire krapte. Ik herhaal dat ik bij mijn vorige vraag al heb verwezen naar Taiwan. Er zouden echter ook andere studies van Lockheed zijn die bewijzen dat onze F-16's wel degelijk

langer dan 8 000 uren kunnen vliegen. Ik betreur dat men die studie niet gebruikt om daaruit de conclusie te trekken dat men tegen een budgettair veel lagere prijs gevechtcapaciteit zou kunnen behouden. Mij lijkt dat de meest verstandige optie. Mijnheer de minister, ik betreur dat u, de meerderheid volgend, die piste niet kiest.

2. sp.a

website 01/07/2016

Dirk Van der Maelen is ervan overtuigd dat we de huidige F-16 gevechtsvliegtuigen niet hoeven te vervangen. “Studies van de constructeur van onze F-16’s tonen aan dat we de huidige modellen kunnen updaten tot minstens in 2040. Tegen die tijd zijn er weer nieuwe modellen, zoals onbemande gevechtsvliegtuigen.” **Minister Vandeput meent dat er geen studies voorhanden zijn die deze claim onderbouwen.** “Er is nochtans onderzoek gedaan door constructeur Lockheed Martin bij de Taiwanese F-16’s, die dankzij updates nog gemiddeld 4.000 vlieguren verder kunnen. Onze toestellen hebben hetzelfde frame en binnenwerk en dus is die studie perfect toepasbaar op onze vloot. Sinds de minister de goedkeuring van de regering heeft voor de aankoop van nieuwe vliegtuigen, wil hij gewoon niet meer nadenken over een goedkopere optie.”

Updaten is goedkoper

Dirk Van der Maelen is honderd procent zeker dat updaten goedkoper is dan vervangen. “Als we de levensduur van onze zestig F-16’s verlengen via updates, kunnen de kosten geraamd worden op 1,2 miljard euro. Bij een nieuwe aankoop staat daar een factuur tegenover die door de minister geraamd wordt op 3,6 miljard euro voor ‘slechts’ 34 nieuwe vliegtuigen. Die raming is met zekerheid te laag, maar het is nog drie keer zoveel als een update.” **Dirk Van der Maelen vraagt zich af waarom minister Vandeput de optie om te updaten niet eens wil onderzoeken.** “Wij moeten wel een heel rijk land zijn als we deze veel goedkopere optie zomaar naast ons neer kunnen leggen. Het minste wat de minister kan doen, is toch de verlenging van de levensduur onderzoeken?” Hij moet mijn ramingen niet geloven en mag gerust zijn eigen rekenwerk voorleggen, maar hij wil er gewoon niet van weten. De leuze ‘meer doen met minder’, gaat voor veel op maar blijkbaar niet op voor de vervanging van onze F-16’s”, besluit Dirk Van der Maelen.

<https://www.s-p-a.be/artikel/aankoop-van-f-35-gevechtsvliegtuigen-is-pure-geldv/>

website 05/01/2015

De veel oudere F16’s blijken op een heel aantal vlakken een stuk performanter dan de F-35. “Als je een oud toestel vervangt door een veel duurder nieuw exemplaar zou je toch mogen verwachten dat je daar kwaliteit voor in de plaats krijgt?” aldus Van der Maelen.

<https://www.s-p-a.be/artikel/dirk-van-der-maelen-alain-top-f-35-is-budgettair-o/>

website 23/09/2015

Tot slot willen wij erop wijzen dat de economische return nooit zo groot zal zijn als bij de aankoop van de F-16. In de jaren '70 is België mee gestapt in het ontwikkelingsproces van die F-16. Toen was het makkelijk om contracten te versieren voor onze industrie. Nu kopen we een toestel 'van de plank' en kunnen we dus weinig participeren aan de bouw ervan. Het is trouwens zeer de vraag of de Europese Unie nog compensaties bij militaire aankopen zal aanvaarden.

<https://www.s-p-a.be/artikel/is-miljardenaankoop-wel-noodzakelijk/>

website sp.a 01/07/2016

Dirk Van der Maelen is honderd procent zeker dat updaten goedkoper is dan vervangen. "Als we de levensduur van onze zestig F-16's verlengen via updates, kunnen de kosten geraamd worden op 1,2 miljard euro. Bij een nieuwe aankoop staat daar een factuur tegenover die door de minister geraamd wordt op 3,6 miljard euro voor 'slechts' 34 nieuwe vliegtuigen.

<https://www.s-p-a.be/artikel/aankoop-van-f-35-gevechtsvliegtuigen-is-pure-geldv/>

blog F-35 01/12/2017 'F-35 stort buitenlandse regeringen in financieel avontuur'

Naast aankoop- en onderhoudskosten mogen we ook de kosten per vlieguur niet uit het oog verliezen. Nederland rekent op minstens 25 000 euro per vlieguur. Dit is inclusief uitgaven voor personeel, brandstof en munitie. Ter vergelijking: een uur vliegen met onze huidige F-16's kost volgens een antwoord van minister Vandeput €5 879 (cijfers 2015). Een vijfde dus!

<https://www.s-p-a.be/artikel/f-35-stort-buitenlandse-regeringen-in-financieel-a/>